

Список використаної літератури

1. Бойко А. Н. Теория и методика формирования воспитывающих отношений в общеобразовательной школе : монография / А. Н. Бойко. – К., 1990. – 267 с.
2. Вернадский В. И. Размышления натуралиста: Научная мысль как планетарное явление / В. И. Вернадский. – К., 1994. – 191 с.
3. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Чарлза Вінквіста та Віктора Е. Тейлора. – К., 2003. – 503 с.
4. Закон України «Про виховання дітей та молоді». – К., 2004.
5. Краевский В. В. Методология педагогики: Новый этап : учеб. пособ. для высших учебных заведений / В. В. Краевский, Е. В. Бережнова. – М., 2006. – 394 с.
6. Краевский В. В. Соотношение педагогической науки и педагогической практики / В. В. Краевский. – М., 1977. – 64 с.
7. Кремень В. Г. Про наукову діяльність АПН України в 2005 році та завдання на 2006 рік / В. Г. Кремень // Педагогічна газета. – 2006. – № 3. – С. 2-6.
8. Макаренко А. С. Книга для родителей / А. С. Макаренко // Пед. соч. : [в 8 т.]. – М., 1985. – Т. 5.
9. Макаренко А. С. О «взрыве» / А. С. Макаренко // Пед. соч. : [в 8 т.]. – М., 1984. – Т. 3.
10. Сковорода Г. С. Благодарный Еродий / Г. С. Сковорода // Антология педагогической мысли Украинской ССР. – М. : Педагогика, 1988. – С. 143–151.
11. Сухомлинский В. А. Рождение гражданина / В. А. Сухомлинский. – М., 1971. – 335 с.
12. Сухомлинська О. В. Періодизація педагогічної думки в Україні / О. В. Сухомлинська // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002 : зб. наук. пр. до 10-ти річчя АПН України. – Х., 2002. – Ч. 1.
13. Сухомлинський В. О. На нашій совісті – людина / В. О. Сухомлинський // Вибр. твори. : [в 5 т.]. – К., 1977. – Т. 5.

Лідія Нечепоренко

УПРОВАДЖЕННЯ ОНТО-ІНВАЙРОНМЕНТАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ЯК ОСНОВИ УСПІХУ ОСОБИСТІСНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Неповторність і висока самоцінність кожної індивідуальності є найвищим досягненням її досконалості. Можливість щасливого існування забезпечується простими педагогічними та іншими добродійними вчинками, яким, на жаль, іноді не вірять. Не можна побудувати своє щастя на нещасті інших, — так говорить народна мудрість. Так стверджують і автори окремих спеціальних досліджень.

Такий же добродійний шлях самореалізації пропонує і вічна книга — Біблія. Підтримуючи вимоги Нового заповіту — моральні правила самовдосконалення через добродійність і любов до інших людей — зроблено спробу знайти наукове обґрунтування їх. І знайдено. Це відкриття В. І. Вернадського про «моноліт життя» і «ноосферу», які формуються людськими зусиллями: бажаннями, думками, діями, словами; це відкриття лікарів, інженерів, соціологів, об'єднаних наукою екологією, про залежність стану природи від реальної діяльності людини. Виснаження природних ресурсів призвело до кризи в окремих регіонах Землі. На підтримку такого положення можна додати думки багатьох численних авторів високохудожніх творів класичної художньої літератури, різних видів мистецтва, коли ріки, дерева, птахи допомагали людині.

Виходячи з цих позицій, і слід намагатись розвивати особистість таким чином, щоб забезпечити її гармонійний позитивний розвиток. Адже реальна поведінка лідерів-диктаторів, жорстокість терористів досить часто рикошетом повертались жорстокістю до самих авторів. Згадаємо долю Наполеона, Гітлера, Сталіна... І цьому є пояснення. Шкода тільки, що вони ігноруються окремими керівниками, лідерами, які повторюють жорстокі помилки своїх попередників.

Наше дослідження переконливо свідчить, що цілком є можливим шлях через освітні, соціально-психологічні ідеї допомоги сформуванню конкретних позитивних правил поведінки. Педагогічні умови самовдосконалення, доступні для виконання кожною окремою людиною ґрунтуються на онто-інвайронментальних методологічних засадах. Єди-

на вимога, а вірніше сказати, побажання, так це прохання до вихователів і вихованців поставитись з довірою до автора і, найголовніше, до себе. Є єдина універсальна умова успішного практичного використання пропозицій, висловлених нами: повірити в них. І хай вони здаються Вам надто простими, абсолютно доступними, а іноді й просто примітивними, будьте поблажливими, і Доля посміхнеться Вам, повернеться до Вас з надією. Довіряючи цій Простоті, можна переконатись, що вона дуже зручна для досягнення мети. Навчаючись у різних типах навчальних закладів, щоб стати професійним учителем, професором, авторка перевірила власним досвідом, практикою освітньо-навчальної діяльності правомірність даної методики. Творчі особистості, як правило, вміють ставити й розв'язувати складні завдання саме тому, що довіряють ідеї, яка їм сподобалась. Саме ідея смілива й красива породжує прекрасні вчинки людей.

Зібраний нами матеріал якраз має на меті допомогти студентів виробити, сформулювати власну позицію щодо свого вибору у приватному житті чи громадській і професійній діяльності, знайти шлях до злагоди, миру, гармонії.

Особистість — явище багато вимірюване й унікальне, і навіть власний вибір може бути різним в залежності від конкретних умов, оточення, часу, місця справа полягає в тому, щоб не тільки знайти й володіти своїм правом вибору, але прийняти для себе позицію про те, що кожна людина («Не —Я») має право на свій вибір. І завжди, і для кожного є варіант добродійного вибору, варіанту «ненасильницького» розв'язання завдання.

Як змінювались підходи до проблеми онто-інвайронментальних процесів? По-перше, поглиблювались вихідні теоретичні підвалини педагогічного пошуку за рахунок нової інформації, здобутої під час стажування за кордоном і ознайомлення з новими джерелами.

По-друге, розширювалась сфера експериментально-педагогічного дослідження. Не тільки майбутній педагог мусить бути вихованим, щасливим, щоб забезпечити відповідний рівень навчання дітей, але й будь-який спеціаліст краще буде виконувати професійні обов'язки, якщо навчиться бути щасливим, полюбить себе і довіряться своїм можливостям, знайде в собі здібності для самореалізації, переконується в тому, що злість, гнів, заздрість, ненависть знищує самого носія цих почуттів, а добродійність стверджує і зміцнює.

По-третє, щаслива людина завжди в пошуках. Зупинка в розвитку недопустима. І тут вже варто зауважити, що не слід шукати, хто перший і хто краще сказав вихованцеві: будь щасливим! Пошуки варто зосередити на питаннях, як знайти той єдиний, свій власний шлях до добробуту, любові, злагоди й гармонії. Відповідей на питання про той шлях є безліч. Нам же здається, що кожна з них не може бути прийнята однозначно. Суть полягає в тому, щоб вихованець був обізнаний якнайкраще з різними поглядами, з найширшим колом відповідей, зважав би на них, дослухався, але щоразу шукав свій власний сповідальний шлях. Не можна всім уміститись на одній дорозі, навіть коли точно знаєш, що той шлях хороший. На тому великому шляху Життя у кожного є своя стежина до щастя. Як її обрати та долати шлях до щастя, ми й намагаємося пояснити на цих сторінках, присвячених педагогіці особистості й питанням інвайронментальної педагогіки. Стає очевидним, що якщо ноосфера (оточення, що формується під впливом наших почуттів, поглядів, думок, дій) є таким осередком перебування людини, який повною мірою залежить від неї, то безумовним є правило про те, що кожен є ковалем своєї власної Долі та активно впливає на оточення. Уміння тримати свою Долю у своїх руках формується різними шляхами, але провідним, на наш погляд, є педагогічний. Знання про долю, про розвиток і виховання особистості, про енергетичні та інформаційні системи, про єдність духовного, творчого та фізичного становлення індивідуальності – це справді педагогічні завдання, розв'язання яких є цілком доступним для кожної людини. Онтопедагогіка переконує, що виховний процес є сильним і основним фактором розвитку людини. Опанування знаннями й уміннями дає силу керувати своєю поведінкою таким чином, щоб домагатись успіху, переживати задоволення, не хехтуючи інтересами інших осіб. В цьому контексті всі елементи та деталі виховного впливу є важливими: і слово, і мовлення, і ставлення до нього. В житті взагалі немає дрібниць. Кожна з них щось означає, щось нагадує, до чогось спонукає. Саме тому ця педагогічна концепція виключає насил-

ля, конфлікт, відкриті суперечки. Зате вона бере на озброєння злагоду, гармонію, пошук компромісу й консенсусу, попередження напруги та повне зняття її з взаємовідносин. Якщо людина народжується для щастя та успіхів, то й учити її належить жити щасливо засобами позитивної педагогіки. Вона протягом віків, особливо двох останніх тисячоліть засвідчує, що любов у співдружності з вірою і надією перемагає навіть смерть.

Отже увага до особистості, позитивний інвайронменталізм, покладений нами в основу педагогіки, є методологічним принципом навчання, освіти та виховання.

Чому людство так невпевнено стоїть на ньому та намагається увесь час висловлювати недовіру? А причина одна: відсутність позитивного знання, відповідної ідеології та теорії і методики навчання. Але якщо вдається поєднати всі ці принципи, що розсіяні в класичній педагогіці видатними вченими, то ми спроможемося-таки дійти злагоди один з одним і з довіллям, зуміємо в ім'я щастя і успіху рухатись до злагоди. У кожного свій шлях до щасливого життя, але спільними для всіх є дотримання трьох вічних моральних добродійників, якими є Віра, Надія, Любов, утримання від гніву, лінощів, розпусти, ненависті, гордощів, заздрощів, зажерливості та послідовне й неухильне виконання десяти заповідей Христа.

Визначення понять – справа надзвичайно складна, але необхідна, бо тільки чіткість тлумачень формує шлях до успішного пошуку позитивних результатів. Саме тому ми й намагаємося дійти визначеності у таких важливих питаннях, які торкаються науки про людину, її соціальні, індивідуальні, особистісні проблеми, про її затишок у сім'ї, визнання у суспільстві, в державі. За високим рахунком педагогіка як наука про виховання і освіту повинна дати відповідь на питання: як навчити вихованця бути щасливим, мати успіх у професійній діяльності, затишок у сімейному житті, мир і злагоду в державі, суспільстві.

Істрія науки й мистецтва багато чому вчить, але й дуже часто повторює помилки попередніх періодів. На наш погляд, ті помилки повторюються через те, що особу не навчили вірити в добро, сподіватись на успіх, любити близьких і далеких родичів і «без надії – таки сподіватись» (Л. Українка). В систему методологічних понять ми включаємо всі ті випробувані часом засади, які не ламаються і не стираються від часу.

Методологія (від гр. *Methodos* – шлях, спосіб пізнання і *logos* – вчення) – сукупність принципів, норм, методів пізнання і практичної діяльності; вчення про шляхи відкриття істинного знання та можливостей його практичного використання з найвищим ефектом. Методологія як система методів дослідження процесу виховання і його ефективності передбачає такий їх відбір, з допомогою яких можна відкрити можливості формування особистості, здатної до розвитку, адаптації, встановлення гармонійних зв'язків з оточенням і довіллям взагалі та взаємопорозуміння з метою саморегуляції і самореалізації. З цього погляду нами й використовуються всі відомі методи теоретичного й практичного спрямування.

Теоретико-ідеологічний аналіз літературних джерел є одним із методів, що допомагають розкриттю можливостей людської особистості на шляху до істини. А істинний шлях гуманітарної науки є такий, який би формував всебічний і гармонійний розвиток та допомагав особистості досягти злагоди в суспільстві та збереження природи шляхом раціонального й бережливого її використання.

Геніальне відкриття Володимира Івановича Вернадського про ноосферу є таким раціональним, що, користуючись ним, можна взагалі зберегти мир у всьому світі, процвітання й збереження та примноження багатства матеріального та поглиблення духовності.

З історії педагогіки нами відбирались вічні ідеї про неповторність і унікальність особистості та про її безмежні можливості. Досягнення мети є можливим для кожної особи, якщо вона рухається своїм «сповідальним шляхом». (Мартинов А.В.)

Таким чином методологія як система методів дослідження, вихідних принципів і основних положень, на яких належить міцно триматись та керуватись ними в процесі дослідження педагогічних питань є головним поняттям.

Новими методологічними підходами до організації і проведення дослідження з онто-інвайронментальної педагогіки та впровадження результатів у досвід навчально-виховної діяльності є такі три, якими є:

1. Визнання кожної індивідуальності як неповторної і унікальної особистості, яка, з одного боку – сама здатна розв'язувати всі свої проблеми, а з другого – своїми діями, намірами, поведінкою активно впливає на довкілля і змінює його.

2. Неможливість існування, а тим більше діяльності окремої особи без узгодження своїх дій з іншими учасниками, з оточенням. Тільки злагода й гармонія з довкіллям веде особу до успіху.

3. Єдність морального, етико-естетичного й фізичного зусилля веде до подолання перешкод, досягнення професійної майстерності, успіху в забезпеченні матеріального достатку, сімейного затишку, особистісної гармонії.

Система методологічних принципів дослідження реалізується через відбір змісту й методів навчання, формування сукупності ідей, здатний стати ідеологічними основами всього процесу навчання і виховання.

Нами пропонуються методи відбору змісту, форм і методів навчання і виховання, які є вічними й стали класичними, бо з плином часу вони не змінились по суті, хоч форми втілення адаптувались щоразу, поновлювались у відповідності до соціальних умов.

Ідеологія, як система ідей, які стають основою поглядів особи на природу, мистецтво, особистість та форми стосунків між людиною і довкіллям є важливим компонентом методологічного процесу, бо саме провідні ідеї стають тим фундаментом, на якому будуються переконання особистості. В систему педагогічних ідеологічних ідей, які, на нашу думку, повинні визначати відбір змісту навчання і виховання та методів їх здійснення, доцільно включати такі, які перевірені історією соціального досвіду і не втратили своєї цінності сьогодні. Тривале відлучення громадян Союзу від розуміння духовності, моральності як першооснови формування особистості негативно стало впливати на процес виховання, хоч і кардинальна ламка її пізніше не приносить бажаних результатів. У зв'язку з цим є необхідність шукати золоту середину в формуванні як ідеологічних, так і методологічних основ педагогіки.

Звернемося до тлумачення сутності основних категорій педагогіки та самих її напрямків і нових галузей.

Загальна педагогіка як наука про засоби навчально-виховного впливу на дітей з метою передачі їм соціального досвіду попередніх поколінь, щоб допомогти їм пристосуватись до довкілля, сьогодні розширює свої можливості за рахунок утворення нових галузей, таких як: онтопедагогіка (педагогіка особистості), інвайронментальна педагогіка (про зв'язки особи з довкіллям), телеологія педагогіки (навчання вихованців домагатись успіху) та ін. Продовжуючи розгляд методологічних основ нових напрямків наукового пошуку з проблеми освіти доцільною є опора на одну із її провідних ідей, якою є твердження про те, що людина потребує виховного впливу завжди: від народження до останньої миттєвості життя. Людина впродовж усього життя не перестає дивуватись світові, чекаючи від нього частя й успіху, чуда здорового існування, любові та визнання себе з боку інших людей, чекає щасливого свого продовження у нащадках.

Сутність онто-інвайронментальної концепції в педагогіці визначається нами як постійний пошук індивідуально-особистісного сенсу життя та умов, що можуть захистити особу в цьому світі та забезпечити кожному на своєму місці можливість мати задоволення від успіху, від життя в мирі та злагоді з усіма, з вірою, надією і любов'ю.

Особливий сенс освіти пов'язується з постаттю учителя, бо з ним пов'язуються особливі сподівання як батьків та дітей, так і всього суспільства. А тому так важливо вчити педагога так, щоб він був щасливим, бо його вплив на наступні покоління є вирішальним. Учителю навчає і виховує дітей так, щоб вони бажали бачити, чути, працювати з ним, бо він створює їм атмосферу успіху й задоволення. Чим більше вивчається тема успіху в професійній діяльності та особистому житті, тим більше переконуєшся, що він приходить до людини разом з формуванням щасливої особистості, здатної до гармонії і злагоди з довкіллям. У творах відомих авторів, як М.О. Бердяєв, М.О. Лосський, А.В. Мартинов, Е. Фромм, К.Г. Юнг та інших давно вже стверджується не тільки ідея неповторності, унікальності кожного вихованця, але й приреченість бути щасливим. Педагогіка просто покликана навчити вихованця бути щасливим. Ця висока місія і є провідною. Вона може розв'язуватись успішно, якщо навчитись дотримуватись певних методологічних позицій. Провідними можна назвати такі три.

Перша позиція. Життя вимагає від кожної людини щоразу робити певний (відповідний) вибір. Пошук адекватного вибору є творчим процесом і дає позитивний результат.

Друга позиція. Людська особистість є вищою цінністю. Вона є мірилом всього найкращого, а тому і є творцем і ковалем своєї щасливої Долі. Ніхто не має права принижувати особистість.

Третя позиція. При всій унікальності, неповторності, самоцінності особистості, вона не може бути щасливою наодинці. Вона щоразу потребує визнання, любові, затишку як морального, так і матеріального, бажає мати друзів, щоб спілкуватись з ними.

А далі я вже поспішаю за підтримкою до історії педагогіки й сучасних авторитетних авторів, які, слава Богу, вже є і в рядах АПН України, і у нашому Міністерстві освіти і науки.

Так в чому ж призначення, сенс життя і діяльності особи, як його бачили наші співвітчизники, історики, педагоги, психологи?

І тут автор має намір назвати ім'я методиста й педагога, вихователя царя Петра Першого і його дітей Каріона Істоміна (1640-1720), який створив чудовий Буквар (1683 р.), написав кілька навчальних книг, які на жаль, не перевидались, окрім «Букваря», який за ухвалою Петра I був виданий «масовим тиражем» – аж 20 екземплярів. Так, саме К. Істомін запропонував царю міцно стояти на трьох китах, щоб домогтись успіху в справах, щастя у приватному житті, свого визнання в світі. Ці «три кити» є набором чисто педагогічних правил, які ієромонах К. Істомін запропонував у такому варіанті:

1. Дотримання 10 заповідей Христа.
2. Утримання від 7 смертних гріхів.
3. Міцне й послідовне сповідання трьох Вічних добродійників, якими є Віра, Надія, Любов.

Список використаної літератури

1. Вера, молитва, любовь: сборник. Выпуск 1. – М.: Русский Духовный Центр, 1994. – 160 с.
2. Войно-Ясенецкий (Святитель Лука), архиепископ Крымский. Дух, душа, тело. М. : ДАРЪ, 2005. – 320 с.
3. Гуляев Э., Гуляева Ф. Исцелить себя – просто! / Э. Гуляев, Ф. Гуляева. – Одесса: Изд-во "Optimum", 2008. – 352 с.
4. Добролюбов Н. А. Вопросы, заданные жизнью / Н. А. Добролюбов. – М. : Советская Россия, 1987. – 352 с.
5. Донцов А. В. Формування моральних механізмів поведінки студентської молоді / А. В. Донцов. – Харків : Шлях, 1999. – 226 с.
6. Карнеги Д. Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей / Д. Карнеги. – К. : Наукова думка, 1990. – 219 с.
7. Ключевский В. О. Исторические портреты / В. О. Ключевский. – М. Изд-во "Правда", 1990. – 311 с.
8. Нечепоренко Л. С. Педагогічна майстерність / Л. С. Нечепоренко. – Харків : Видавничий центр ХНУ, 2009. – 270 с.

Любов Кравченко

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕНЕДЖЕРА У СИСТЕМІ ОСВІТИ РЕГІОНУ

Сьогодні в Україні відбуваються кардинальні зміни в усіх сферах життя суспільства: соціальної, політичній, економічній. Завершено перший, найскладніший етап політичних та економічних трансформацій, закріплено демократичні основи управління соціальними організаціями, сформовано інститути ринкових відносин, розпочато процес реальної інтеграції до високотехнологічних систем міжнародної взаємодії. Освіта є одним із основних важелів підтримки і завершення цих перетворень, зменшення негативних реакцій, викликаних стереотипами старої системи і помилками перших років перехідного періоду, у першу чергу – на регіональному рівні. Лише освічені люди мо-